

تحلیلی بر تاثیر عناصر معماری بکار رفته در پارک های شهری، در راستای ارتقای کیفیت زندگی شهری کودکان*

انسیه ولی

دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، گروه معماری
e_vali1362@yahoo.com

چکیده

امروزه در کشور ما به خصوص در شهرهای بزرگ با سبک زندگی جدید، یعنی آپارتمان نشینی، مواجه هستیم. تغییر شیوه زندگی تقریباً همه جنبه های زندگی ما را در بر گرفته است، از جمله میتوان به ایجاد محدودیت های فضایی برای کودکان را اشاره کرد. در گذشته، حیاط خانه، فضایی امن را برای بازی کودکان ایجاد میکرد که امروزه از بستر زندگی شهروندان حذف و جای خود را به آپارتمان ها داده است. بدین منظور توجه به پارک ها و فضاهای بازی شهری به عنوان فضایی لازم برای بازی کودکان مورد توجه والدین و کودکان قرار گرفته است. در نتیجه می توان به اهمیت و ضرورت فضاهای بازی شهری پی برد. ولی متأسفانه در کشور ما به این امر مهم کمتر پرداخته شده است و زمین های بازی کودکان از کیفیت های فضایی مناسبی بهره مند نیستند. در این مقاله سعی بر آن شده است که تاثیر عناصر معماری به لحاظ کیفی، در فضاهای بازی شهری معاصر، در ارتباط با استفاده کنندگان مورد بررسی قرار بگیرد. در این راستا با استفاده از روش تحقیق تحلیل محتوا، علاوه بر برخی مطالعات در زمینه سلامت، رشد و خلاقیت کودک، با تکیه بر پرسشنامه، مشاهده و مصاحبه نتایج نهایی استنتاج شده اند. در پایان می توان اینطور نتیجه گیری کرد که کیفیت عناصر معماری نقش بسزایی در نحوه ارتباط کودکان و فضای بازی خواهد داشت که در نتیجه افزایش کیفیت زندگی شهری کودکان را منجر خواهد شد.

*این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد انسیه ولی با عنوان: "پردیس فرهنگی کودک" به راهنمایی آقای دکتر حسین سلطان زاده و مشاور آقای دکتر علی اکبر صارمی می باشد.

واژه‌های کلیدی: شهر، پارک شهری، کودک، عناصر معماری، کیفیت زندگی شهری.

۱- مقدمه

امروزه با توسعه روزافزون شهرنشینی، کاهش چشمگیر فضاهای باز طبیعی در کالبد بناهای مسکونی قابل مشاهده است که این امر روی آوردن شهروندان به استفاده از فضاهای باز شهری را باعث شده است. صاحب نظران شهرسازی از جمله "مامفورد"، "جیکوبز" و ... بر وجود فضاهایی مختص کودکان در فضاهای شهری تاکید داشته اند. به خصوص هنگامی که بزرگتر می شوند و دیگر محوطه داخلی ساختمان ها پاسخگوی نیاز بازی آن ها نیست (شوای، فرانسواز، ۱۳۷۵).

فضاهای مختص بازی کودکان اغلب به عنوان پارک ها در سطح شهر قابل مشاهده می باشند. پارک ها یا به صورت پارک های کوچک محله ای طراحی شده اند و یا در سطح وسیع تری از شهر شناخته شده و مورد استفاده اقشار مختلف قرار میگیرد. با توجه به حضور مداوم کودکان و خانواده ها در مقیاس های مختلف در این محیط های مصنوع، لازم است که توجه بیشتری به کیفیت فضایی آنان صورت بگیرد. چه بسا تاثیر بسزایی بر رشد جسمی، فکری و شخصیتی کودک دارد. از دیدگاه انسان سنجی و مهندسی عوامل انسانی، کیفیت محیط بسیار مهم است. اگر محیط قابلیت تامین فعالیتی را نداشته باشد آن فعالیت انجام نمی شود. یعنی محیط هایی وجود دارند که انجام فعالیت ها را بهتر و با آسایش بیشتر از محیط های دیگر ممکن می سازند (لنگ، ۱۳۸۱: ۱۴۲).

طراحی مناسب فضاهای بازی و مکان های فعال اجتماعی از جمله راه حل های جلوگیری از بروز خشونت ها و ناهنجاری های اجتماعی است. علاوه بر این، احداث فضاهای بازی سازگار با روحیات کودکان، سهمی عمده در بلوغ اجتماعی و تکامل شخصیتی آنان خواهد داشت. اینگونه از فضاها شامل سطوح و مراحل گوناگون از بازی کودکان هستند که ضمن پاسخگویی به نیازهای تفریحی و سرگرمی آنها، به رشد فکری و جسمی آنها نیز کمک می نمایند. در کشور ما علیرغم قوانین متعدد شهرسازی و معماری که به تصویب رسیده است؛ ملاحظه می شود که در ساخت محیط شهری و معماری بناها کوچکترین توجهی به گروه کودکان نمی شود. این یکی از مشکلات کودکان در مواجهه با محیط پیرامون است. از طرف دیگر اگر بپذیریم پایه های رشد شخصیتی، ذهنی، جسمی و اجتماعی انسان ها از همان دوران کودکی شکل می گیرد، بدین جهت ایجاد بستر مناسب برای رشد شخصیتی کودکان از اهمیت زیادی برخوردار است. پارک ها از جمله بستر های مناسبی هستند که بخش عمده ای از زمان و محیط زندگی کودکان را می تواند به خود اختصاص دهد. با طراحی مناسب بر اساس اصول روان شناسی، علاوه بر تاثیرات مثبت بر روی کودکان، می توان حضور آنان در فضاهای باز شهری را افزایش داد و در نتیجه علاوه بر اینکه حس سرزندگی و پویایی را به بافت شهر می توان بازگرداند، کیفیت زندگی شهری کودکان نیز افزایش می یابد.

دیاگرام (۱) عرصه های زندگی روزانه کودکان (حسینی، ۱۳۸۶: ۶۰)